

Kyhmypilkkasiiven nokan tyvellä on selvä kyhmy ja nokassa on selvästi punertavaa väriä. Vaikoa kuvio silmän takana on pidempi kuin pilkkasiivellä. Hanko 30.8.2012. Jasse Ruusiva

Kyhmypilkkasiipi – kyhmypilkkasiipi!

Rauhallinen toukokuinen aamu Hangon lintuasemalla sai shokkiherätyksen, kun Suomen toinen kyhmypilkkasiipi lensi niemen ohi. Kesäkuun alussa kolmas kyhmypilkkasiipi löytyi Ahvenanmaalta. Mikä ihmeen kyhmypilkkasiipi ja mistä sellaisen määrittää?

S taljasin 27.5. Hangon lintuaseman bunkkerilla **Hanna Hyrösen**, **Aleks Mikelan** ja **Aatu Vattulaisen** kanssa, kun huomasin muutamien sadan metrin päässä lentävän yksinäisen pilkkasiiven. Lintu oli lentämässä hieman pois päin, kun sain sen putkeen. Ensimmäisen huomasi loistavan pinkit jalat. Sitten huomioni kiinnittyi voimakkaaseen pilkkään valkaiseen kuvioon silmän luona, ja onneksi heti raksutti. Tarkistin samalla sekunnilla vielä nokan, jossa näkyi vettä vasten selkeä kyhmy ja nokan väri erottui sel-

keästi punaisena. "Kyhmypilkkasiipi-kyhmypilkkasiipi!", huusin, ja bunkkerilla olijat ehtivät heti mukaan. Kolme muuta maastossa olutta miehitäjäjä sen sijaan ei valitettavasti ehtinyt enää tilanteeseen.

Linnun kadottua alkoi saman tien kuulua keltaisemman ääntä, ja naaraslintu pörräskäsi aamupäivän ajan kärjen alueella. Sendari oli erityisen suosiollinen, sillä ilmapäivällä kotiahtea selatessani löytyi vielä toinen asemalla uusi laji, amerikantukkasotkakoirasi!

Kyhmypilkkasiipi jäi kiertelemään alueelle, ja siitä tehtiin ensihavainnon jälkeen viisi havaintoa 12.6. asti. Löytötilanteessa linnun alalajimääritys jäi auki, sillä nokan yksityiskohtia ei nähty riittävästi hyvin. Seuraavina havaintopäivinä linnun yksityiskohtat onnistuttiin kuitenkin näkemään paremmin ja lintu oli määritettävissä *stejnegeri*-muun muassa nokan kuvioinnin ja mustien kupuiden perusteella. 30.5. linnun ohitsemisen onnistui näkemään yli sata bongaria.

Yliättäen Hammarlandin saaristossa Ahvenanmaalla havaittiin 11.–13.6. kyhmypilkkasiipi, joka valokuvien perusteella on eri lintu kuin Hangon yksilö. BirdLife Suomen raporttikomitea ei ole vielä tarkastanut havaintoja.

Kyhmypilkkasiipi T-paldassa: Hangon kyhmypilkkasiipihavainnon kunniaoksi tteettiin Hangon lintuaseman T-paitoja kyhmypilkkasiipinlogolla. Paitoja voi tilata osoitteesta <http://hmgapaidat.spreadshirt.fi>.

Pilkkasiipi jaettiin hiijattain kahteen lajiin: kyhmypilkkasiipeen (*Melanitta deglandi*) ja pilkkasiipeen (*M. fusca*). Pilkkasiipi pesii Euroopasta Länsi-Siperiaan asti, ja laji luokiteltiin tänä vuonna voimakkaan taantumisensa takia maailmanlaajuisesti erittäin uhanalaiseksi. Kyhmypilkkasiipi jaetaan puolestaan kahteen alalajiin, joista nimialalaji pesii Pohjois-Amerikassa ja *stejnegeri*-alalaji Keski- ja Itä-Aasiassa. Suomen ensimmäinen havainto koski Kemijoen saarella 27.5.–8.6.1996 havaittua *stejnegeri*-alalajin koltrasta.

Näin tunnistat kyhmypilkkasiiven

K yhmypilkkasiipi on kooltaan ja yleismuodoltaan pilkkasiipimäinen. Naaraat ovat hyvin tavallisen pilkkasiiven näköisiä. Keskeytymättä tässä läpikäymään vain koiraan tuntomerkkejä, joista keskeisimmät löytyvät päästä alueilta.

Nimensä mukaisesti kyhmypilkkasiiven nokassa on selkeä kyhmy. Kyhmyyn muodossa on eroja alalajien välillä, ja *stejnegeri*llä se on voimakkaampi ja kulmikkaampi. Silmän alueenasta lähtevä valkoinen kuvio on pidempi kuin tavallisella pilkkasiivellä ja sulpenee pisaromaisesti kohti takaraivoa.

Nokan värtitys eroaa selkeästi tavallisesta pilkkasiivestä: nokan vaaleassa väriläpällä on selkeästi punertavaa, ja vaalea alue jatkuu kärjestä suupieltä pitkin vain kyhmyyn kohdalle nokan puolivälillä nokan tyven ollessa musta. Tavallisella pilkkasiivellä nokan vaalea alue on aina keltainen ja se kiertää aina nokan reunaa tyvelle asti. Nuorilla pilkkasiivillä keltainen väri voi olla heikompa ja siten nokka voi näyt-

Suomen kolmas kyhmypilkkasiipi (parvessa keskellä) löytyi Ahvenanmaalla vain pari viikkoa Suomen toisen havainnon jälkeen. Hammarland 11.6.2012. Asaari I. Leso

tää tummemmalta, kyhmypilkkasiipimäisemmältä, mutta keltaista tulee myös nokan tyvelle. Kyhmypilkkasiiven alalajit eroavat myös nokan värtityksen perusteella. *Stejnegeri*n nokassa on pääasiassa vain punertavaa lukuun ottamatta keltaista juovaa nokan alueunassa. Nimialalajin nokassa keltävä on enemmän ja se sijaituu vaalean punertavan alueen yläpuolella.

Nimialalajin tuntomerkkiä mainitaan myös selkeästi rusehtavat kupeet, mutta on hyvä muis-

taa, että esimerkiksi nuoret pilkkasiivet voivat olla ruskehtavampia kuin vanhat, joten linnun ikä on hyvä määrittää vatsan värtityksen perusteella (nuorilla on valkea vatsalaikka, vanhoilla ei). Kupuiden värtitystä ei kuitenkaan voi pitää täysin varmiana tuntomerkkinä, sillä **Petteri Lehiköksen** mukaan ainakin Aitan vuoristossa pesivillä *stejnegeri*-kyhmypilkkasiivillä kupeet olivat hieman ruskehtavimmat kuin muu nuomis.